

A5623.

2313

Glukool M.

R. Gerling.

Misugust neit o o o o o o koida?

Terwifeteadlised juhatused Eesti peiudele
koostateel.

Wäljaandnud
J. G. Spuhl-Rotalia.

T. MU
Laene raamatuk
Tallinnas

Haapsalus,
Wassari trükitöjas 1907.

10 -
Clukool III.

2313

☞ R. Gerling. ☞

Mislugust neitut ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ kosida?

Terwiseteadlised juhatused Eesti peiudele kosjateel.

Wäljaandnud
J. G. Spuhl-Rotalia.

Haapjalus,
Wassari müükiojas, 1907.

13

III 100113

W. H. Gering

Mistiguit neit
? pblor

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

37861

nimeje fugu heitleb juba aastatuhandeid kahe juure halbtusega: waejujega ja haigusega. Kuna waejuje kaotamine sotsialpolitika meeste asjaks näitje saanud olema, on haiguste wastu wõitlemine ainult arstide hoolde jäetud. Et wiimased haiguste üleüldises kaotamises mõttes seamaale alles väga pijut ehk mitte midagi ei ole teinud, on igaühele selge, kes enese ümbruses elawate inimeste seas korraksgi ringi waatab. Haigusi igalpool, — haigusi siin ja jään! Inimeste jeltskond kühiseb haigetest, igas perekonnas on üks ehk mitu kiratiewat nägu. Seltskond on juba sellega rahul, kui haigust arstitakse, aga üleüldise haiguste ära kaotamise pääle ei mõtle peaaegu keegi. Seepärast olgu selle kirjatöö ülesandeks, haiguste ära kaotamiseks jellest küljest kaaja mõjuda, mida tüki päälkiri näitab. Kui meie eespool mõnes kohas ägedaks jaame, siis ei maksa jeda meile pahaks panna, jett kui paijet tahetakse parandada, siis peab teda lõikama, aga lõikus on walus!

Kohe alguses peame tunnistama, et kultura-inimeje kõigepühamas institutis, j. o. a h i e l u s i n i -

mesejoo põdemuse ja kiratsemise hallikat tuleb otsida. Seesama abielu, mis riikidele aluspõhjaks on, abielu, mida õnnelised armastajad oma paleuseks peavad, abielu, mis armastust kroonib, — seesama abielu on kultuurainimese piirita wiletjuse juures suurel wiisil jüüdi! Peab lauša wäljaütlemä, et meie abieluse heitmise juures mitte jeda ettewaatust ei tarwita, mida jääl just tingimata tarwitama peaks. Suuremat hulka juhib selle juures omakasu püüd, olgu et teist-poolt ainult rikkuse ehk seisuse pärast kositakse, ehk et sellepärast mehele minnakse, et parema põlwe pääle jaadakse jne, aga abielu pääotstarbe j. o. terwe inimesejugu kaswatamise pääle ei mõtelda selle juures sagedasti jugugi!

Mikspärast ei olda mitte õiglase iseene ega oma järeltulejate wastu?!

Kui faks noort inimest üksteist armastawad, siis wõib olla, et nad waitseil tundidel selle pääle mõtlewad, kas nad üksteisega hästi läbi saawad, kas nad elus ka haljale ofjale jõuawad ehk kui palju neil abieluse astudes enne warandust jne on. Wäga harwasti aga mõeldakse selle pääle, misjugune ühe ehk teise terwise seisukord on. Suuremal hulgal ei tule jeda meeldegi ning paljudel on koguni jee weider arwamine, et plaks wi pleekinud jumega tütarlaps koguni aristokratliku wäljanägemisega olla! Terwed, punased põsed, — wuih! kus ja sellega lähed, jee on liig talupojalik ja prostoi! — — Ja noorte

inimeste wanemad, — mis teewad nemad? Kas nad üksainus kordgi paariminejate terwise järele küsivad? Ei sugugi! Pruudi wanemate pääküsimus on see, kas wäimehel ka niipalju teenistust ja sissetulekut on, et nende tütarit jõuab ülespidada. Noored inimesed ise, kellede tulewiku taewa külles ainult kandlel kõlguvad, ei waata sugugi selle pääle, et ühe ehk teise perekonnas raskest närwihaigused walitsewad, et nende suguseltsis nõrgameelseid, joomatõbiseid ja muid päritawa haigusega perekonnaliikmeid leidub. Minukene küsimus, mida noormees enesele ettepaneb, on see, kas äiapapal küllalt kaasawara tütrele on anda ja kas ämmaeit pärast oma tujudega noortele inimestele koormaks ei saa.

Nõnda ei küsita siie mitte terwise waid waranduse ja muu tühja-tähja järele. Sa ometigi on ja jääb terwise küsimus mitte üksi paariheitjate eneste, waid ka nende perekonna liikmete kohta abieluusse astudes kõige tähtsamaks pääküsimuseks.

Selle kohta, et niihästi haiguste kui haiglaste kirgede parandamine võimalik on, ei ole misgit kahtlust, — teadus on jeda kindlaks teinud. Tuhanded näitused on selle kohta olemas, et joomatõbi isa küljest pojale ja pojapojale edasi pärandatakse, kui ka wiimased hoopis teistsugustel ja muudetud oludel elasivad. Selles küsimuses, kumb pool päritawaid haigusi rohkem edasi annab, kas isa või ema, ei ole

teadus veel seiamaaale misgigugusele otfufele jõuud-
nud, sest et asja jelles mõttes alles wähe on uuritud.

Suba Schopenhauer oli jelles arwamises,
et lapsed oma karakteri ehk iseloomu isalt päriwad,
nagu Makedonia Wilipp, Hamillar, Götthe jne., aga
intelligentsti emalt, nagu Rousseau, Kant ja Goosje II.
Mõned uurijad hoiawad risti-mõjuwa pärimise poole,
kuid jelle üle wõib niisamuti waielda, nagu otseko-
hele ja kaudse pärimise ehk nõndanim. atawismuse üle.
Meile on ainult see teadmine tähtis, et pärimine
ülepea wõimalik on ning jelles mõttes tahame lähe-
malt järele waadata, misjigugused haigused päritawad on.

Abielusse astumise juures peaks kõige esmalt
wanaduse pääle waatama. Wanaduse wahel mehe ja
naise wahel ei tohiks mitte üle 10 aastat olla.
Kauga ühendusest noore õitjewa naisega ei tõuse mitte
eluwõimulist, terwet ega tublit wõsu. Noored nais-
terahwad peaksiwad seefuguse abielusse astumise eest
täiesti hoidma, sest sellega ei riku nad mitte üksi en-
nast, waid ka oma järeltulewat sugu. Kuid wana-
duse wahel ei ole mitte kõige suurem halbtus. Sellest
palju tähtsam on sugukonnas ehk perekonnas walit-
jewad haigused, mis kõik ärariknuwad ja millede tagajärjed
weel kolmandamasse ning neljandamasse põlwe edasi
ulatawad. Ta on kui tihwtine wõim, mis terwed
sugukonnad ära häwitab! —

„Sest katsgu, kes end jäedwalt köidab, Kas jüda
tõesti jüdant wõidab: Zamps üürife, — pikk kahetsus!“

Ehk see lauliku maenitjus kül pääasjalikult armastuse kohta käib, siisgi maksab ta, kui kõige ilusam ja tõsisem sõna, mis selle kohta iganes on ööldud, ka abielusje heitjate kehaliise terwise kohta.

Tähtsamad uurijad on kindlale otjusele jõuudnud, et niisamati nagu muud omadused, ka haigused pärandatawad on ning et haiged wanemad põdemuseja haiguse idu ka laste sisse istutawad. See on kõrwaline asi, kas wanemate haigus laste juures seljamal ehk mõnel teisel kujul ennast ilmutab. Niipalju teame aga kindlasti, et ükšikud haigused enam ehk vähem kahjuliku mõju laste terwise pääle awaldawad, nõnda et nende organismuses kas päris haigusewimm ehk jälle õrn wastuwõtlik olek mitmejuguuste haiguste wastu olemas on.

Waatame fird nende haiguste ükšikute wormide pääle, mis selles mõttes küsimuse alla tulewad, pisut lähemalt. Enne peame aga tähendama, et pärandatawaid omadusi teatawatel juhtumistel tarwitada wõib. Seda teadsiwad loomade kaswatajad juba ammuigi ning on selle abil palju häid loomade tõugusi joetanud, nagu näit. puhastwerd hobuste, weiste, lammaste, ine. tõugusi. Just niisamuti, nagu kehaliised hääd omadused, on ka kehaliised halwad omadused ja haigused ning mitmejugused muud wead pärandatawad.

Selle näit. wõiksin siin tutawat o k a s j e a i n i m e s t L a m b e r t i t nimetada, selle naht tiheidalt käsnafute ja nupukestega kaetud oli, mis aeg-

ajalt ikka uuenešiwad. Kõigil ta kuuel lapsel ja kahel lapselapsel oli seesama nahawiga. Londonis näidati naisterahwast, kelle silmnägu üleni karune oli; ta oli jeda wiga isalt pärandanud, kelle nägu ka karwane olla olnud. 1896-mal oli Berlini panoptikumis nelja-aastane Poola poisikene näha, kelle silmanägu niisama karwane oli, nagu koeral. Poisikese isal ja isaijal olla kaha ja silmnäo pääl ka rohkesti karwasi kaswanud. Keegi soldat kaotas 15 aastat enne abielusseheitmist filmapõletiku läbi oma pahema silma, ja tema mõlematei poegadel oli jündides pahema silma asemel ainult silma koht tunda. Darwin toob kaks meest näituseks, kelledest ühel jügam lõhe (lõige) koonu, teisel pale pääl olnud. Mõlematele jündinud lapsed, kelledel nimetatud koh-tadel needjamad märgid olnud. Meie wõikšime weel tuhanded näitused tuua, mis tõendawad, et seesugune pärandamine mitte ainult wõimalik ei ole, waid elus tõesti ette tuleb.

Wanemate haigusj laste pääle ülewites, on ema weri ülewiiamise teeks, sest, nagu teada, saab idulane (Fötus) kuni jündimise filmapilguni jellest toidetud. Ugedad külgehakkawad haigused, nagu rõuged ja isegi kolera wõiwad ema were läbi idulase külge hakata. On tähele pandud, et tina- ja elawahõbeda wabrikutes töötamine naisterahwaste pääle wäga halvasti mõjub. Dr. Tardieu on niisuguste naisterahwaste juures 140-ne jünnitamise hulgas 82

enneaegset sünnitamist ülesmärkinud. Niisamuti on Dr. H i r t tähelepannud, et peegliwabrikutes töötawate naisterahwaste 100=ja lapse hulgaft 65 last efimesel eluaastal ärafuritwad, kuna muidu suurtes linnades kõigehalwemate terwishoidliste olude tõttu laste suremuse kõige suurem arw 40°/o on.

Wanematest laste külge edasikantawate haiguste seas mängib syfilis ehk kuritõbi küll kõige suuremat osa. Ta wõib niihästi isa kui ema küljest lapse külge minna. Ka jedagi wõib ette tulla, et ema oma mehe haiguseft puutumata jääb, aga haigus lapse külge siiski wõib üleminna. Selle järeldused lapse juures on otse kohutawad, nõnda et paljudel kordadel parem ja soowitawam oleks, kui jäherdune õnnetu loom wõimalikult pea maailmalt jälle ära=kaoks. Igakord ei awalda päritud syfilis ennast päälle lapse sündimist mitte kohe, waid mõnikord alles mitme aasta pärast. On ettetulnud, et syfilise märgid alles 5=al ja isegi 10=al eluaastal lapse juures ilmfile tuliwad.

Juba eelpool tähendasin, et paljudel kordadel mitte haigust ennast, waid ainult haiguse wiimne ehk haiguse wastumõtlift olekut pärandatakse. Nõnda wõib näit. juhtuda, et tiisikuse haigete lapsed mitte tiisikusehaiguse märkidega ilmale ei sünni, waid ainult konstitutsioonlist nõrkust awaldawad, mis haiguse arenemisele teatawal mõõdul päri on ja põhjuseks saab. Päris haigus ise wõib enese tuleku päälle aastate kaupa oodata lasta, aga juba

see nähtawus, et seitsmesaja inimesi tiisikuse haigusesse ära sureb, annab meile põhjust selle haiguse pärandatawa mõimaluse pääle iseäralise hoolega waadata. Kuigi ma just juur statistikaliste arwude sõber ei ole, siiski on huwitus mind otse sellel põllul ajanud arweid korjama. Nii oliwad näit. Dr. Albert Mülleri järele nende 988 tiisikuse haige hulgas, keda Weissenburgi suupelupaigas arstiti, 21 niijugust, kellede omad wanemad, ning 28, kellede wanemate wanemad ehk nende õed mõi wannad tiisikusehaigusesse on ärajurnud. Bromptoni hoospidali aruannete järele oli 1000-de tiisikusehaige hulgas üle 21% seesugusi, kellede wanemad tiisikusesse oliwad jurnud. Dr. Theodor Williams näitab, et 484-ja tiisikusehaige seas 10 seesugust oliwad, kellede wane-matewanemad, 43 kellede isad, 67 kellede emad, 10 kellede mõlemad wanemad, 48 kellede onud ja tädid, 72 kellede ijade ehk emade perekonnad, 224 kellede wannad ja õed ning 10 kellede wannaste lapsed ka tiisikusesse oliwad olnud. Üleüldse arwatakse tiisikuse pärandamist 30—40% pääle ning need kohutawad arwud junnivad meid jeda küjinnust piinlikult uurima. —

Tiisikusehaigete wanemate lastel kipuwad juba warakult lõua alla ja kaela pääle rahnud kaswama, mis mõnikord niikaugele jõuawad, et mädanema hakkawad; pähe tekiwad karnad ja muud uhatused, näokarw on kahkjās ja pleekinud, nahk on palaw ja raswa-waene, olgugi et last kõige paremini hoolit-

setakse. Mõnede juures ilmub loomuvastaline raswajünnitus, mis juures nina paisuks tursjub ja huuled paisetawad. Lapse üldine olek wõib sellejuures üsna korralik olla, aga niipea, kui misgi haigus teda juhtub tabama, siis on ta terwise seisukorrale tõsine pööriaeg kätte jõunud. Ühest ainjast nohust wõib kopsupõletik tekkida ehk jälle wikaline, wisa kõha algada, mida ialgi täiesti ära ei saa arstida, waid mis lapsel alalijeks kaaslasteks jääb. Laps kasvab üles, wõib olla liiga pikaksigi, jääb aga kehajämeduse poolest peenikeseks ja lõnkjaks, musklid jääwad kasvamijs tagasi ning aegamööda ja pikkamisi hakkab päris tiiskus oma õiget nägu näitama. Mõnikord on laps priske ja punane, nagu päris terwise mõttekuju ise, aga ta juhtub kas mängimise juures kogemata kukkuma, millest talle puujalilme põletik tekib, mis, wõib olla, kuude kaupa wätab ning mille tagajärjel walusad paisetusemuhud jünniwad. Laps wiitakse hospitalisje, muhk lõigatakse lahti ja jäält seeft leitakse — t i i s k u j e b a t j i l l u j e d !

Mõnda wõib pärandatud haiguseidu ehk haigusewimm ennaft sajasugustes moonutustes ja muundustes mardijandi wiisil awaldada ning seegi on kindel, et koguni mitmed tiiskusehaigete wanemate lapsed ise sugugi tiiskusehaigeks ei jää, kuna aga nende lapsed sellesje haigusesje üksford äralõppewad. Tseenejests mõista, wõib õige, terwijehoidliste nõuete täi-ten kasvatus selle juures ka wäga palju halba weel

hääks muuta. Hingamise-gymnastika, turnimine, ujumine, värskes õhus töötamine ja puhtas õhus magamine karastawad keha ning korralik nahahoolitsus ja elu- ning toitlusewiis wõiwad haigusewimmaga solgitud werd puhastada ja inimest ka täiesti terveks teha.

Wäga kurwastaw on see, et tiiskusehaigete wanemate lastel ka waimuhaiguste wastu iseäraline hellus wõiwastuwõtlik wimm sees näitje olewat, mida Dr. Bremer Görbersdorfs 50-ne juhtumise juures tähele on pannud.

Seepärast ärgu heitgu need inimesed, kes ise ehk kelle wanemad tiiskusehaiged on, siis mitte abielusje, kui nad teadwad et neil wõimalik ei ole lapsi terwishoiu seaduste ja nõuete järele üleskaswatada. Seejugune tegu oleks meeletu ülekohus ja patt ise oma õnnetute laste wastu.

Weel juurem ja tähtsam on waimuhaiguste pärandataw mõju. Nagu elunähtused tõendawad, wõib waimuhaigusi wäga mitmesugusel wiisil parandada. Kõige fagedamalt päritaw waimuhaigus näitje langetõbi olewat, mille kohta prof. Echeverria järgmised statistika arwud on kogunud: 136-el abielus olewal langetõbijel inimesel — 62 meest ja 74 naist — oli 553 last, kelledest ainult 105 last terwed oliwad. Teistest juriwad lapsesõlmes 195 frampidesje, 78 oliwad langetõbes, 39 wigased ja halwatud, 51 hysterias ja tantstõbes, 11 nõrgameelsuses, 18 totrad ning ülejäänud juriwad lapsesõlmes muundesje haigustesje. 135 perekonnas pärisjwad lapsed langetõbe 61 korda isa, 75 korda ema ning üks ainus kord mõlemite käest.

Päris hädasohtlik on joomatõbi ehk krooniline alkoholismus. Newjorkis wõis B i n g h a m p t o n 21 juhtumises näidata, et joomatõbi otseteel wanematest lastele oli edasi pärandatud. 11-ne joomatõbise wanematest oli isa üksi, 6-el ema ja 4-jal mõlemad wanemad joonud.

Rõigetähtsamad õpetlased on joomatõbe ehk alkoholismuse pärandamise uurimise kallal töötanud. Rõik tunnistawad ühel häälel, et juba üsna wäikene osa alkoholi otse hirmsad korratused organismuses wõib jünnitada ning et sýfilise kõrwal alkohol rahwast kõigerohkem ärarikub. On kindlale otsusele jõutud, et joobnud mehe kooselamisest naisega ialgi terwet wõsu ei wõi wõrjuda. Ei ole sugugi ilmaaegne, kui tõendatakse, et iseäranis langetõbi wanemate purjuspää tagajärg jünnitamise silmapilgu ajal olla. Sgatahes ei ole jelle kohta wõimalik tõendawaid näitusi tuua, aga küllalt imelik on see nähtamus, et joomatõbiste perekondades l a n g e t õ b i väga sage-dasti leitaw küllaline on. Aga k a n õ r g a m e e l j u s ilmub mitmesugusel kujul joomatõbiste wanemate laste juures. Seda lähemalt seletama hakata wiiks väga pikale. Juba neistgi näitustest on noortele inimestele mae-nitsujeks küllalt, et need, kes abielusse astuwad, ise mitte joodikud ega ka joodikute wanemate lapsed ei tohi olla.

K a j u g u l a s e d ei tohiks mitte üksteisega abielusse heita. Targas ettewaatuse mõttes on kirik juba aastasadade eest tagasi waljud seadused annud, mis ligidalt jugulaste abielusse astumist ära keelawad.

Aga wüürsti- ja aadeliseijus annab selles asjas rahwale halba eeskujü. Et praegu nimetatud ülema künnetuhande peiud ja neiud kosimise juures endid seisuse kajudest peawad juhtida laiskma, seepärast on nende wäljawalik wäga kitsendatud. Seepärast tuleb nende hulgas wäga palju sugulaste abielusseheitmisi ette ning selle halbtuse järelduks on wäga mitmesugused päritawad haigused wüürsti- ja aadeliseijuse sugukondades. Wäga paljudes perekondades on sugulaste abielust sündinud lapsed kas kurt-tummad, totrad ehk muul wiisil närwihaiged; harwasti wõib neid loomuliku terwisega inimesteks pidada.

Küsimine nüüd lõpuks, misjuguuste haiguste juures siis abielusse mitte ei tohi heita, siis peame tähendamä, et ülemal nimetatud haigused mitte ainukesed teelajad ei ole, waid et neid weel rohkem on.

Kõige päält on tähtjas teada, misjuguuste haiguste juures abielusse heitmise üleüldse juttugi ei wõi olla. Pääle ülemal nimetatud haiguste, nagu: syfilise, tiiskuse, waimuhaiguste, langetõbe ja joomatõbe on abielusse heitmine ka wähjahaigete, juhkrutõbiste, hypochondrite, gichti- ja je'groohaigete wahel täitja ärafeelata. Kõik need haigused on edasipärandamise pärast järeltulewale sugule hädaohtlikud ja kardetawad. Pääle selle on ettemaatust abielusse heitjate wahel ka järgmiste haiguste juures waja: madalad rinnad, põie- ja werehaigus, liifmete-joofsjahaigus, hysteria, neurastenia ja pikaline tripper.

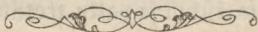
Teie ehk küsite nüüd minult, kas siis tõesti niijugustele inimestele abielusje heitmist p e a b ä r a = t e e l a m a ? Sellepääle kostan, et need haigused seda juba iseenejst äraeelawad. Muidugi ei ole ma mitte sellepöolt, et jelletarwis just seaduslik jundmus peaks tehtama. Kõigeparem abinõuu mida ma selle wastu jöowitan, on: j e l g i t u s ja h ä d a o h u j u u = r u j e t u n d m i n e, mis jeejuguste abielusje heitjate järeltulijaid waritjeb.

Böldagu noorele mehele, kes abielusje tahab heita, et ta mitte üksi oma armsama, waid ka tema wanemate terwislise jeejuforra pääle waataks. Ta ärgu öppigu mitte üksi tema olekut, karaktert ega halbtusi tundma, waid tehku seda ka tema wane = matega. Sedasama böldagu ka noorele neiuale. Ma olen kindel, et siis haiglaste isikute ja haiglaste jugu = fondade wahel palju wähem abielusje heitmist ettetu = leks, kui noorte inimeste hulgas ka terwi se a s = j u s j e l g u s w a l i t j e k s, j e s t ka kõigepuuremast armastuse tundest ja kõigepalawamast igatsusest nai = jeliste koguiste täitmise järele hoolimata, hoiaks nii mõnigi neiu häämeelega abielusjeheitmisest kõrwale kui ta ette teaks, et teda mitte ainult haigepöetaja waid ka jeejuguse õnnetuma ema kurb saatuse ootab, kes jüdamewalu ja meelekibedusega peab nägema, kui = das tema ihuugu aina õnnetuse ja hukatuse tarwis ilmale tuleb, ning tale iga sammu pääl tema enese ehk tema mehe esiwanemate eksitust ja pattu trotsiwalt etteheidab!

Kuidas inimesi igajugu elukutjete vastu ette-
walmistatakse, nõnda peaks neid ka abielu vastu ette-
walmistatama. Mitte teedukunsti ega flaverimangi-
mise, mitte joonistamise ega käsitööde ärastppimine
ei tee neiuat kõlblikuks mehe naiseks ega laste emaks,
— nende kõikide tarwis wõiwad rikkad endale raha
eest inimesi palgata, ialgi aga ei saa raha eest laste ema
palgata, kelle weri järeltulewat jugu mitte ära ei rikaks.

Mõni ehk tahaks öölda, et see armuta waljus
oleks, kui haigete, keda jaatus juba isegi karistawalt
on tabanud, ka weel kõigesuurema maapäälse
õnne maitsemist tahetaks keelata, et see õelus oleks
jellelt, kes rohkem armastust ja hoolitsemist tarwitab
kui teised, abikaasalist õrna hoolitsemist ärariijuda.
Selle kohta pean tähendama, et abielu ei ole mitte
haigete põetamine ega halastajate õdede teenistus, waid ta
on jugu alalhoidmise ja edasijünnitamise tarwis määratud.

Ma joowiksin, et kõik inimesed endid selle küsi-
musega põhjalikult tutwustaksiwad, sest ta on sotji-
alilise terwijeteaduse kõige tähtsam päätükk. Uskuge
mind, et siis, kui igaüks sellest täiesti aru saaks,
palju häda ja ärarääkimata wiletjust tulemata jäeks
ja et meil siis mitte igapäew ei oleks waja neid
õnnetumaid jündmisi päält näha, milles Jehowa hir-
mus sõna tõeks saab: „*Wanemate patud ta-
han ma laste kätte nuhelda kolmanda-
mast ja neljandamast põlwest jaadik*“.

„Majapidaja.“

Piltidega ilustatud õpetlik ajaliri mõistlike majapidamise juhatuses, tegelise töö-osaluse edendamises ning isiklikeks edasiharimiseks maa- ja linnarahwale.

— ilmub Haapsalus üks kord kuus —

ja maksab aastas postiga 3 rubl., poolest aastas 1,50 kop. ja kuus 30 kop; postita: aastas 2,50 kop, poolest aastas 1,25 kop. ja kuus 25 kop. Hinnata kaasandeks saavad tellijad teaduslike sisuga raamatud ja 1—2 kord aastas aia-, põlluwilja- ja lilleseemnete uudisjortisi proovikasvatamiseks kaasa. Sga nummer on raamatu wiisil kokkupoogitud, juurus 48 suurt lehekülge.

„Majapidaja“ toob järgmise kawa järele õpetliji ja teadusliisi kirjatöösid piltidega: Haridus, põllundus, karjandus, koduloomade arstimine, piimatalitus, kodulindude kasvatamine, aiaharimine, mesilaste pidamine, metjandus, jahipidamine, kalandus, käsitöö, tööstus, tehnika, majandus, toitlus, terwis, teadus, ringwaade ja kõnekoda. Teaduse oja tahab rahwaüliskoolide ajel täita, sest selles ilmuwad kuuljamate õpetlaste kirjatööd ja ettelugemised rahwaüliskoolides mitmesuguste teaduseharude üle. — Sga wanem, kes lastele tõesti hääd tahab soovida, telligu neile „Majapidaja“, mille abil noored inimesed endid ise oma kae pääl wõiwad edasiharida ja teadustes täiendada.

Tellimiste aadress: Редакция журнала „Маяпидая“ г.р. Гапсаль, Эстл. губ., ehk „Majapidaja“ toimetusele Haapsalus.

Toimetaja ja wäljaandja Spuhl-Rotalia.

237